

ЕКОСИСТЕМНИЙ ПІДХІД В ПІДПРИЄМНИЦТВІ

В. В. СМАЧИЛО, д.е.н., професор

М. І. ЧЕРНИХ, студентка

*Харківський національний університет міського господарства
імені О. М. Бекетова*

Постійна еволюція економічних відносин в умовах турбулентного конкурентного середовища зумовлює розвиток екосистемного підходу до ведення бізнесу. Екосистемний підхід на основі самоорганізації та продуктивної взаємодії суб'єктів господарювання дає змогу досягати позитивного синергетичного ефекту.

У 1993 році «Harvard Business Review» опублікував статтю Мура Дж. «Хижак і жертви: нова еволюція конкуренції», в якій автор розповів про концепцію бізнес-екосистеми. Новим терміном Мур Дж. назвав економічне співтовариство учасників ринку, які виробляють товари і послуги та функціонують відповідно до загального стратегічного напрямку, який детермінується одним або кількома провідними гравцями. Мур Дж. стверджував, що компанія має розглядатися не як елемент індустрії, а як частина бізнес-екосистеми, яка належить до кількох галузей [1].

Складові компаній формують інноваційні можливості, одночасно співпрацюючи та конкуруючи, з метою розробки нових продуктів і задоволення потреб клієнтів, що призводить до вдосконалення їх виробничої та управлінської діяльності. За словами Мура Дж., елементи екосистеми еволюціонують, пристосовуючись до потреб ринку на найбільший можливий рівень. Після публікації статті Мура Дж., термін "екосистема" став широко використовуваним поняттям у сфері бізнесу [1].

Зробивши висновок з даних слів, можна визначити, що компанії, які взаємодіють у межах екосистем, активно формують інноваційні можливості. Цей процес відбувається через співпрацю та конкуренцію, які прагнуть до розробки нових продуктів та задоволення потреб клієнтів. Одночасно відбувається постійне вдосконалення виробничої та управлінської діяльності компаній в межах цих екосистем.

Сьогодні поняття «екосистема» використовується для визначення складних еволюціонуючих багаторівневих систем, які функціонують на засадах автономності та взаємопов'язаності. Тому екосистемна парадигма дедалі частіше використовується в управлінні підприємствами, екологізації діяльності, технологічних інноваціях та процесах спільного створення цінностей.

Екосистемний підхід в підприємстві дозволяє не тільки створювати сприятливі умови для інноваційного розвитку, залучення інвестицій та забезпечення стійкого росту учасників екосистеми, він визнає важливість співпраці.

Поняття екосистемного підходу також використовується для розуміння діяльності спільнот, таких як Open Source-спільноти та інші організацій, що співпрацюють для досягнення спільних цілей, та для венчурних капіталістів, створення інкубаторів та акселераторів, що стали важливими складовими

розвитку підприємницьких екосистем, адже саме ці організації надають стартапам ресурси, необхідні для їхнього успіху.

Наразі ж такий екосистемний підхід став інструментом для успішного розвитку інноваційного підприємництва в Україні, що є важливим вектором інноваційного розвитку нашої держави в умовах глобалізації. Екосистеми в підприємстві стали більш глобальними. Співпраця між різними країнами та регіонами стала звичайною практикою. З'явилися глобальні інкубатори та інвестиційні фонди. Крім технологічних екосистем, екосистемний підхід став застосовуватися в різних галузях, таких як автомобільна, медична та інші. Це дозволяє компаніям з різних галузей співпрацювати для вирішення спільних завдань, а у великих містах і регіонах наразі почали розвиватися спеціалізовані екосистеми.

В Україні значний внесок у дослідження питань екосистемності підприємств за сучасних умов розвитку економіки зробили такі вчені: М. Нагара, Є. Мішенін, Н. Дегтярь, С. Порев, Л. Петренко, М. Широкова та інші.

Таблиця 1.1 – Тракткування поняття «екосистемний підхід в підприємстві»

Автор	Зміст трактування
Нагара М. Б. І джерела возле каждого	Екосистемний підхід є синтезом механістичного (регламенти, інструкції, розклади) та органічного (цінності, мотиви, спільноти, мережева взаємодія) управлінських підходів
Мішенін Є. В., Дегтярь Н. В.	Економіка екосистемних послуг нами розглядається як сфера природо-суспільного розвитку, в якій на основі екосистемного управління природогосподарюванням та використання різноманітних ресурсів здійснюється використання і відтворення (виробництво), обмін, розподіл та споживання екосистемних товарів і послуг, формуються та постійно розвиваються механізми й інструменти включення їх у систему економічних відносин
Порев С. М.	Кожна підприємницька екосистема – це унікальна інституція, що має власні специфічні складові, людський потенціал, підсистему знань та інформації, а тому не існує стандартної стратегії їх розвитку. Вони не обмежують роль підприємницьких екосистем розвитком стартапів, а також вважають, що великі фірми часто відіграють центральну роль у екосистемах як атрактори кваліфікованої робочої сили
Петренко Л. А.	Екосистема інноваційного підприємництва є відкритим мережевим утворенням, яке генерує і впроваджує інновації, акумулює необхідні фінансові ресурси та є активним учасником економічних процесів
Широкова М. С.	Бізнес-екосистема являє собою спільноту, яка складається з учасників та процесів, що поєднують їх у функціональні мережі.

Джерело: розроблено автором на основі [2-6]

Отже, можна запевнити, що екосистемний підхід в підприємстві – це концепція, яка визначає підприємство як складну систему, що включає в себе різних учасників, таких як підприємства, стартапи, інвестори, науково-дослідні установи, урядові органи тощо.

Список використаних джерел:

1. Мрихіна О.Б., Стояновський А.Р., Міркунова Т.І. Перспективи стартап-компаній у контексті конкурентоспроможного розвитку українського ринку високих технологій. *Актуальні проблеми економіки*. 2015. № 9. С. 215—225.
2. Мішенін, Є. В. Економіка екосистемних послуг: теоретико-методологічні основи [Текст] / Є.В. Мішенін, Н.В. Дегтярь // *Маркетинг і менеджмент інновацій*. URL: https://essuir.sumdu.edu.ua/bitstream-download/123456789/41682/1/Mishenin_ecosystem.pdf
3. Нагара М.Б. Специфіка та інструментарій екосистемного підходу / М.Б. Нагара // *Науковий погляд: економіка та управління*, № 2 (82) / 2023. URL: <http://biblio.umsf.dp.ua/jspui/handle/123456789/5556>
4. Порев С. М. Концепція підприємницьких екосистем і реалії українських університетів: *Економічні науки Випуск 48 45 УДК 332.13 JEL Classification Code: L26, M13*. URL: <https://er.chdtu.edu.ua/handle/ChSTU/2332>
5. Панков А.В. Особливості ведення інноваційної діяльності в умовах впровадження парадигми відкритих інновацій. *Актуальні проблеми економіки*. 2013. № 9 (147). С. 113—118.
6. Широкова М. С. Моделювання архітектури підприємницької екосистеми територій України під впливом сервісизації бізнесу // *Соціальні технології: актуальні проблеми теорії та практики*, 2022, Вип. 93. URL: <https://doi.org/10.32840/2707-9147.2022.93.14>

ВПЛИВ ФАКТОРІВ ЗОВНІШНЬОГО СЕРЕДОВИЩА ТА КОНКУРЕНТНИЙ ПОТЕНЦІАЛ ПІДПРИЄМСТВА

О. В. ВІННИЧЕНКО, канд. екон. наук, доцент

А. Ю. БЕЗКОРСА, здобувачка

Харківський національний університет міського господарства імені О. М. Бекетова

За сучасних умов управління конкурентоспроможністю підприємства набуває все більш актуального значення, це безпосередньо пов'язано з появою нових підходів в бізнесі, нових запитів та уподобань з боку споживачів, швидкого розвитку інформаційних технологій.

Відповідно на дію зовнішніх та внутрішніх факторів, на підприємстві може розпочатись кризовий процес, який може бути спричинений дією одного або декількох факторів одночасно. Так за місцем виникнення можна виділити наступні кризи:

- криза у сфері фінансового управління компанією;